

kiem, także obsesją czy też jest melancholią i nostalgiją.

Dla wielkiego poety Mieczysława Jastruna morze jest, jak pisał, pierwszym stopniem do transcendencji, dla Józefa Conrada Korzeniowskiego było modrookim marzeniem, było inspiracją do szukania swojej prawdy o życiu marynarza. Dla wielu morze jest zbiorem form egzystencji. Można morze czuć, ale jak je opisać. Morze samo w sobie jest zacznym z którego rodzą się wiersze. Pramacierią wrażliwości.

Nie można porównywać poetyckości wierszy w tym eseju, w kontekście czy poeta jest żeglarzem czy też nie jest. Wielu poetom zdarzały się morskie wiersze, ale to nie znaczy, że są poetami marynistami. Jednak trudno w tym krótkim rysie wykluczyć niektóre wiersze, ze względu na ich głęboką więź z opisywanym żywiołem. Stąd w tym wyborze znalazły się również nazwiska tych poetów.

W roku 1924 ukazał się zbiór wierszy Jerzego Bohdana Rychlińskiego pt.: *Latający Holender*, a w 1926 Rajmund Bergel opublikował *Tęczowe mosty*, zbiór zawierający *Sonetu pomorskie* i *Legenda Polskiego Morza*. W 1931 r. wydana została w Gdańsku kaszubsko-pomorska antologia dr. Władysława Pniewskiego pt.: *Morze Polskie i Pomorze w pieśni* oraz w 1937 roku ukazała się w Warszawie antologia opracowana przez Zbigniewa Jasińskiego pt.: *Morze w poezji polskiej*.

Wiersze marynistyczne drukowane są w *Rocznikach Gdańskich* Towarzystwa Przyjaciół Nauki i Sztuki w Gdańsku i miesięczniku *Szkwał* wydawanym przez Ligę Morską i Kolonialną w Warszawie. Zbiór wierszy wyłącznie morskich *Rejs do Rygi*, autorstwa Zbigniewa Jasińskiego, autora antologii, wychodzi w 1931 roku, a jego kontynuacją jest zbiór pt.: *Papierowy okręt* wydany w 1936 roku. W 1932 roku wiersze morskie wydaje Antoni Madej w zbiorze *Pieśni o Bałtyku*, a w 1934 roku Lesława Urbańska zbiór *Morze i ziemia*.

Poniższe cytaty dokumentują sieć morskich zauroczeń rzuconą na naszych poetów.

Leopold Staff (1878-1957), poeta, eseista i tłumacz. Wybitny twórca literatury XX w. prekursor poezji codzienności, w okresie międzywojennym duchowy przywódca skamandrytów. Przytoczony cytat pochodzi z wiersza *Wrażenia morskie*:

*Jeno nieliczne żagle blade płoną
Poza przeźroczą, srebrzystą zastoną,
Wisząc w przestrzeni, wiem ledwo wzdęte,
Niby snów białych skrzydła wniebowzięte.*

Bolesław Leśmian (1878-1937), wielki poeta i prozaik dwudziestolecia międzywojennego, krytyk literacki. Zamieszczony cytat pochodzi z wiersza *Fala*:

*Niepostrzeżenie w morza urasta głębinie
Fala, która w niebiosach szuka dla się tronu.
Niepochwytna dla oka w narodzin godzinie,
Olbrzymieje tym spieszniej, im bliższa jest zgonu.*

Kazimierz Wierzyński (1894-1969), poeta z grupy poetyckiej „Skamander”, prozaik, eseista. Prezentowany cytat z wiersza *Pieśń marynarzy*:

*W naszych żaglach zwiniętych śpi wielka
marszruta,
W naszych masztach śpią skrzydła lotniejsze, niż
ptak,
W naszych mapach śpi przestrzeń bezbrzeżnie
rozsnuta
Puls uderza w maszynach i gra poszum flag.*

Maria Pawlikowska-Jasnorzewska (1891-1945), poetka z grupy „Skamander”. Cytowany wiersz pochodzi ze zbioru *Pocałunki* i nosi nazwę *Zmierzch na morzu*:

*Wybrzeże coraz to bledsze
w liliowej półtałobie
i żaglowiec oparty na wietrze,
jak ja na myśli o tobie.*

Jan Lechoń (1899-1956), poeta z grupy poetyckiej „Skamander”, prozaik, krytyk literacki i teatralny. Prezentowany cytat pochodzi z wiersza *Burza*:

*Oto głąb granatowa, gdzie się ona lęze
Jako wrota olbrzymie z hukiem się otwarta,
I jak z głowy Meduzy oderwane węże,
Sphywają błąskawice do morskiego gardła...*

Jarosław Iwaszkiewicz (1894-1980), prozaik, poeta, eseista, tłumacz i librecista. Współpracownik Wiadomości literackich, w latach 1955-1980 redaktor naczelny miesięcznika literackiego *Twórczość*, w latach 1959-1980 prezes Związku Literatów Polskich; w latach 1952-1980 bezpartyjny poseł na Sejm PRL. Zamieszczony cytat pochodzi z wiersza bez tytułu, napisanego latem w 1932 roku:

*O ziemio – wodo! Wszystko inne
Wydaje się nierzeczywiste –
I prze zielone tafle płynne
Przebłyska światło wiekuiste.*

Jerzy Liebert (1904-1931), poeta okresu międzywojennego, związany z poetami grupy „Skamander”. Zamieszczony cytat pochodzi z wiersza *Morze i wino*:

*morze fal piersią wznosi się zmęczone,
całuje gwiazdy lekko i bierze w ramiona.*

Antoni Stonimski (1895-1976), poeta, prozaik, dramaturg, krytyk i eseista. Członek grupy literackiej „Skamander”. Cytowany urywek pochodzi z wiersza *Okręt*:

*Kołysać się może głęboko.
przedawać z boku na bok,
Pod nim jest morze soczyste,
jak łąka głęboka ...*

Julian Przyboś (1901-1970), poeta, eseista, tłumacz. W latach 1957-1963 redaktor *Przeglądu Kulturalnego*, a w latach 1966-1968 zastępcą redaktora naczelnego miesięcznika *Poezja*. Przytoczony cytat pochodzi z poematu *Miejsce dwóch mórz*:

*fala sztormu, fala falę przybliża,
zapadła –
To blisko, cicho – nigdzie:
w wyrwie zapomnienia*

Adam Ważyk (1915-1982), poeta, prozaik, eseista, dramaturg, tłumacz. W latach

1950-1954 był redaktorem naczelnym miesięcznika *Twórczość*. Przytoczony cytat pochodzi z wiersza *Sztorm na Krymie*:

*Morze mówić nie umie i tylko sepleni.
Przed tą mową syczącą, wysaną z powietrza –
i tak już obrażona wyzwiskami wiatru,
młodziutka zieleń, naga i coraz to bledsza,
chce uciekać ze strachu, by sztorm jej nie zatrul...*

Jerzy Bohdan Rychliński (1892-1974), poeta, prozaik-marynista, tłumacz. Służył w rosyjskiej i polskiej marynarce wojennej. Przytoczony cytat pochodzi z wiersza *Pieśń czerwonej laki*:

*Waż nas wita nagłymi natryski-
To wąż morski zielony i gruby,
Kil obwija w pierścienie; w uściski
I w głąb ciągnie. To znak naszej zguby ...*

Rajmund Bergel (1894-1937), poeta, dramaturg, krytyk, legionista, cytowany urywek wiersza *Modlitwa* pochodzi ze zbioru *Sonetu pomorskie*:

*Do ciebie modłę się – morze! – niosące bełtów
zalewy
w bluzgach wezbranych bałwanów na brzeżne
piachy, na rewyl...*

Bohdan Pawłowicz (1899-1967), pisarz marynista, wydał w 1929 roku tom wierszy *Morze*. Cytat pochodzi z wiersza *Cisza na morzu*:

*Cisza na morzu... W chybotliwym ruchu
tacza się statek poprzez martwą falę,
pokład paruje w słonecznym upale,
żagle się w rzadkim trzepocą podmuchu.*

Marian Piechal (1905-1989), poeta, eseista, satyryk, tłumacz. W latach 1968-1972 zastępca redaktora naczelnego miesięcznika *Poezja*. Cytat z wiersza *Spartakus*:

*Teraz oto przede mną morze kędzierzawe
sekundami falowań uderza o tępy brzeg,
otchłań płynną gromadzi w zbierającą wrzawę
i siekierami grzmotów rozbija po wieku wiek*

Zbigniew Jasiński (1908-1984), poeta, pisarz-marynista. Autor antologii *Morze w poezji polskiej* wydanej w 1937 roku. Zbiór wierszy morskich *Rejs do Rygi* wydaje w 1931, jego kontynuacją *Papierowy okręt* w 1936. Cytat pochodzi z wiersza *Wrak*:

*Wiatr na masztów kikutać łka mi cichą wżgardę
Już mych żagli zachłannych orkany nie wydmą,
drogi w sztormie nie wyrzną piersią jak oskardelem
Płynę sam, zapomniany, szczyrzy okręt – widmo.*

Mieczysław Lisiewicz (1899-1984), lotnik, poeta, autor utworów głównie o tematyce morskiej. Przytoczony fragment pochodzi z wiersza *Allain Gerbault*:

*Kto po trzech dniach sztormu; dnia trzeciego
z rana,
Gdy zasnął przywiązany do masztu, zmęczony,
u borku stanęła czarna statku ściana...*

cdn.